

License Information

Study Notes (Biblica) (Swahili) is based on: Biblica Study Notes, [Biblica Inc.](#), 2023, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Study Notes (Biblica)

2 Mambo ya Nyakati 1:1-9:31

Kitabu cha 2 Mambo ya Nyakati kinaendeleza hadithi ya Israeli iliyorekodiwa katika kitabu cha 1 Mambo ya Nyakati.

Solomoni alikuwa mfalme baada ya Daudi.

Kwenye 2 Mambo ya Nyakati hadithi kuhusu Solomoni zinaleza tu uaminifu wake kwa Mungu. Hazielezi nyakati alipokuwa si mwaminifu na kuabudu miungu ya uongo. Hadithi hizo zimeandikwa katika 2 Wafalme.

Kitabu cha 2 Mambo ya Nyakati kinaonyesha jinsi Solomoni alivyofuata mfano wa Daudi. Alifuata maagizo ya Daudi kuhusu kazi ya makuhani na Walawi. Na alifuata maagizo ya Daudi kuhusu kujenga hekalu kwenye Mlima Moria.

Solomoni alitambua kwamba hekalu halikuwa chochote zaidi ya jengo. Lilikuwa mahali ambapo Waisraeli wangeweza kutoa dhabihu kwa Mungu. Mungu ni mkuu sana kiasi kwamba hakuna mahali duniani au mbinguni panapoweza kumshikilia. Hata hivyo, hekalu lilikuwa mahali ambapo Mungu alichagua kuweka jina lake. Mungu alikuwa amezungumzia mahali maalum kwa jina lake katika Kumbukumbu la Torati sura ya 12 hadi 14. Mungu kuweka jina lake mahali fulani ilikuwa ishara. Ilikuwa ishara kwamba watu wangeweza kutambua uwepo wake kwa njia maalum.

Solomoni aliwapa Waisraeli mfano wa jinsi ya kuomba (sala) kwa Mungu. Alitumia mwili wake na maneno yake alipokuwa akiomba. Solomoni alikuwa amepiga magoti na kuinua mikono yake kuelekea mbinguni. Hivi ndivyo alivyonyesha kuwa alikuwa mnyenyeketu na kwamba alimwabudu Mungu. Ilionyesha kuwa alihitaji msaada wa Mungu na kwamba alimwamini Mungu kumjibu. Solomoni alielewa kwamba Mungu alijua kilichokuwa moyoni mwake (moyo). Mungu alijibu kwa kutuma moto kutoka mbinguni hadi kwenye madhabahu. Hii ilionyesha kwamba Mungu alisikiliza sala ya Solomoni. Mungu aliahidi kwamba jina lake, macho yake na moyo wake daima vitakuwa hekaluni. Hii ilimaanisha kwamba daima angesikiliza watu wake na kuwasaidia. Angeweza kufanya hivi ikiwa wangkuwa wanyenyeketu na kuomba. Mungu angefanya hivi

ikiwa wangeacha kufanya maovu na kumtegemea yeye.

Wakati watu walipoona moto, walimwabudu Mungu na kumshukuru. Walielewa kuwa moto ulikuwa ishara ya upendo wake wa uaminifu kwao. Hata mgeni kama malkia wa Sheba alitambua kwamba Mungu alipenda Israeli. Mungu alitaka kuwatunza watu wake vizuri (watu wa Mungu). Alipanga kufanya hivi kuitia wafalme wenye hekima kutoka ukoo wa Daudi. Hiyo ilikuwa sehemu ya agano la Mungu na Daudi. Wafalme walipaswa kumwabudu Mungu kwa uaminifu na kufanya yaliyo sawa na haki.

2 Mambo ya Nyakati 10:1-12:16

Kitabu cha 1 Mambo ya Nyakati hakifuatilii wafalme wa ufalme wa kaskazini. Wanatajwa tu katika matukio yanayohusiana na ufalme wa kusini. Hii ni kwa sababu ufalme wa kaskazini ulikataa kufuata familia ya kifalme ya Daudi. Na hawakutii sheria katika agano la Mlima Sinai kuhusu kumwabudu Mungu pekee.

Makuhani wengi na Walawi waliondoka katika ufalme wa kaskazini. Waliondoka kwa sababu hawakuweza kumtumikia Mungu jinsi walivyopaswa. Yeroboamu hakuwaacha wafanye hivyo. Makuhani hawa na Walawi walihamia katika ufalme wa kusini. Huko waliruhusiwa kufanya kazi waliyokuwa wamebekwa wakfu kufanya.

Waisraeli kutoka makabila mengine katika ufalme wa kaskazini pia walihamia Yuda. Walihama ili waweze kumwabudu Mungu kwa moyo wao wote. Kwa muda fulani watu wa ufalme wa kusini walibaki waaminifu kwa Mungu. Lakini Yeroboamu aliacha kufuata mfano wa Daudi. Kisha watu wa Yuda wakafuata mfano wa Yeroboamu wa kutokuwa waaminifu kwa Mungu.

Mungu alitura ujumbe kuitia manabii wakati wafalme wa ufalme wa kusini walipokuwa wasio waminifu kwake. Wakati mwingine wafalme walisikiliza manabii. Yeroboamu na viongozi wa Israeli walisikiliza maonyo ya nabii Shemaya. Walijinyenyekeza tena mbele za Mungu. Hawakuangamizwa na mfalme wa Misri. Lakini walilazimika kumtumikia kama bwana wao. Hii ilikuwa mojawapo ya laana za agano. Ilitokea kwa ufalme wa kusini kwa sababu Yeroboamu alikuwa ameacha kumwabudu Mungu kwa moyo wake wote.

2 Mambo ya Nyakati 13:1-14:1

Kitabu cha 2 Mambo ya Nyakati kinasimulia hadithi kuhusu Abiya ambayo haikujumuishwa katika kitabu cha 2 Wafalme. Hadithi hii inaelezea wakati ambapo Abiya alikuwa mwaminifu kwa Mungu.

Abijah hakutaka kupigana na Yeroboamu na jeshi la ufalme wa kaskazini. Alitaka ufalme wa kaskazini uungane tena na ufalme wa kusini. Alitaka wawe taifa moja tena lenye mfalme mmoja tu. Mfalme huyo angekuwa kutoka ukoo wa Daudi. Alitaka makabila yoye 12 ya Israeli yamuabudu Mungu pekee. Wote wangefuata sheria katika agano la Mlima Sinai kuhusu kumwabudu Mungu.

Abiya alizungumza na Yeroboamu na jeshi lake kuhusu haya yote. Ufalme wa kaskazini ulikuwa unapigana na ufalme wa kusini. Abiya alieleza kwamba hii ilitokana na kwamba ufalme wa kaskazini ulikuwa unapigana dhidi ya Mungu, kwa sababu ufalme wa kusini uliabudu Mungu kwa uaminifu.

Wakati vita vilipoanza na jeshi la Abiya lilipomlilia Mungu, Mungu alichukua hatua. Aliwaokoa kutoka kwa jeshi la Yeroboamu, ingawa jeshi hilo lilikuwa kubwa zaidi.

2 Mambo ya Nyakati 14:2-16:14

Kwa miaka mingi Asa aliwaongoza watu wa Mungu jinsi ambavyo wafalme walipaswa kufanya. Sheria kuhusu wafalme zilirekodiwa katika Kumbukumbu la Torati 17:14-20.

Asa aliongoza ufalme wa kusini katika kumwabudu Mungu pekee na kutii Sheria ya Mose. Alimwamini Mungu kuokoa ufalme wa kusini waliposhambuliwa. Alimsikiliza nabii Azaria na kutii ujumbe wake. Asa aliwaongoza watu kujitolea tena kuwa waaminifu kwa agano la Mungu nao.

Lakini alipokuwa mzee, aliacha kuongoza kama wafalme wanavyopaswa kuongoza. Asa hakuamini Mungu kwamba angeweza kuokoa ufalme wa kusini kutoka kwa Baasha na ufalme wa kaskazini. Alimweka nabii Hanani gerezani kwa kuzungumza ujumbe wa Mungu dhidi yake. Asa aliwatendea watu wa Mungu kwa njia isiyo nzuri. Hakuomba msaada wa Mungu wakati alipokumbana na tatizo la miguu yake.

Kutokana na mambo haya, ufalme wa kusini hakuwa na amani na utulivu. Walikuwa daima vitani. Hivyo ndivyo Mungu alivyotoa hukumu dhidi ya Asa kwa dhambi zake.

2 Mambo ya Nyakati 17:1-21:3

Yehoshafati alifuata mfano wa Daudi kama mfalme wakati wa utawala wake wote. Aliabudu Mungu pekee na alifuata agano la Mlima Sinai. Alikahikisha kwamba kila mtu aliyemwongoza alifundishwa Sheria ya Mose

Aliteua majaji kote katika ufalme wa kusini. Majaji walisaadidha watu kuelewa jinsi ya kutumia sheria. Waliamua kati ya kesi ngumu kwa haki na kwa hekima.

Yehoshafati aliondoa kila kitu kilichohusiana na kuabudu miungu ya uongo. Haya yalikuwa mambo ambayo kila mfalme alipaswa kufanya. Mambo haya yaliwasaidia watu wa Mungu kuishi kama ufalme wa makuhani na taifa takatifu.

Yehoshafati alitenda kwa busara wakati Wamoabi, Waamoni na watu kutoka Edomu walipokuwa karibu kushambulia. Aliwaongoza watu wa ufalme wa kusini kumuomba Mungu msaada. Wote pamoja walikwenda bila kula chakula. Hii inaitwa kufunga. Ilionyesha jinsi walivyokuwa makini kuhusu kumuomba Mungu msaada.

Hii ilikuwa tofauti sana na jinsi watu walivyofanya maamuzi kabla ya wafalme kutawala Israeli. Wakati wa majaji 12, watu walifanya chochote walichofikiria ni sahihi (Waamuzi 21:25). Yehoshafati alikuwa aina ya mfalme ambaye kitabu cha Waamuzi kilionyesha alihitajika.

Maombi ya Yehoshafati yalionyesha kwamba alikuwa mnyenyeketu. Alimwamini Mungu kuleta hukumu dhidi ya wale waliowashambulia. Mungu alijibu maombi yake kwa kutuma ujumbe kupitia Mlawi kutoka ukoo wa Asafu. Ujumbe huo uliawatia moyo watu kuwa na tumaini kwa sababu Mungu alikuwa pamoja nao. Watu walimwabudu na kumsifu Mungu waliposikia ujumbe huo. Hivyo ndivyo walivyoingia vitani. Watu waliokuwa wakiimba sifa kwa Mungu walienda mbele ya askari. Hawakuhitaji kupigana kwa sababu Mungu alisababisha majeshi mengine kuangamizana wenywewe.

Makabila ya watu karibu na ufalme wa kusini yalionya jinsi watu wa Yehoshafati walivyoishi. Waliona jinsi Mungu aliviyolinda ufalme wa kusini. Kile walichokiona kiliwafanya mataifa mengine kuwa na hofu ya Bwana. Hii ilimaanisha kwamba walimheshimu Mungu na hawangewashambulia watu wake. Kwa hivyo ufalme wa kusini ulifurahia baraka za agano za amani na utulivu.

Wakati Yehoshafati alipofanya mambo ya kijinga, manabii walimkemea. Aliwasikiliza na hakuwadhibu. Hii ilitokea wakati Yehoshafati alimuoa binti wa Ahabu na kuijunga na Ahabu katika vita. Pia ilitokea wakati Yehoshafati alifanya makubaliano ya biashara na ufalme wa kaskazini.

2 Mambo ya Nyakati 21:4-24:27

Wala Yehoramu wala Ahazia hawakuongoza ufalme wa kusini jinsi wfalme walivyopaswa kufanya. Nabii Eliya's barua kwa Jehoramu ilifanya jambo fulani kuwa wazi sana. Mungu alileta hukumu dhidi ya wfalme ambao hawakumwabudu Mungu na kufuata Sheria ya Mose.

Hata hivyo, Mungu alikuwa ameahidi kuweka taa ya ufalme wa Daudi ikiwaka kwa mwangaza. Hii ilimaanisha kwamba Mungu hakutaka ukoo wa Daudi kuangamizwa. Alitaka mwana kutoka ukoo wa Daudi atawale kama mfalme milele. Mungu hakumruhusu Atalia kuua kila mtu katika ukoo wa Daudi ambaye angeweza kuwa mfalme.

Mungu alitumia Yehosheba na Yehoyada kumwokoa Yoashi. Yehoyada alihakikisha kwamba Sheria ya Mose ilifuatwa. Alihakikisha kwamba Walawi walifanya majukumu yao hekaluni. Walifanya kama vile Daudi alivyowaagiza kufanya.

Wakati Daudi alipokuwa mfalme, viongozi walitoa kwa ukarimu mkubwa ili hekalu lijengwe. Chini ya Yoashi, maafisa na watu walileta pesa na kutoa kwa hiari ili hekalu lirekebishiwe. Mfalme, watu, makuhani, na Walawi walimwabudu Mungu tena ndani ya hekalu.

Lakini alipokuwa mzee, Yoashi aliacha kumwabudu Mungu hekaluni. Pia aliacha kusikiliza washauri wenye hekima na ujumbe kutoka kwa Mungu. Alimwua mwana wa Yehoyada, Zekaria, na alihesabiwa kuwa na hatia kwa dhambi hii. Jeshi dogo sana kutoka Aramu lilileta madhara makubwa kwa Yuda na Yerusalem. Mungu aliruhusu hili kutokea kama hukumu dhidi ya Yoashi.

2 Mambo ya Nyakati 25:1-28:27

Amazia aliwaajiri askari kutoka ufalme wa kaskazini, Israeli. Kisha nabii alimwambia asitumie askari hao, kwani Mungu alitaka wfalme wamtegemee yeye walipopigana vita. Mafanikio yao hayakutegemea ukubwa wa jeshi lake. Amazia alisikiliza nabii na kutii ujumbe wake.

Baadaye, Mungu alimtuma nabii mwengine kwa Amazia, akizungumza dhidi yake kwa sababu ya kuabudu miungu ya uongo. Amazia alikataa ushauri wa nabii huyo. Badala yake, alisikiliza washauri aliowichagua. Pamoja nao, alifanya uamuzi wa kijinga wa kushambulia ufalme wa kaskazini. Mungu alileta hukumu juu ya Amazia kwa kuruhusu ufalme wa kaskazini kuushinda katika vita.

Mwana wa Amazia, Uzia, alimwabudu Mungu na kumtii kwa uaminifu. Lakini kisha akajawa na kiburi. Hakuheshimu tofauti kati ya wfalme na makuhani. Alijaribu kuchoma ubani kwenye madhabahu hekaluni. Miaka mingi iliyopita, Kora na wafuasi wake walijaribu kutoa ubani kwa Mungu (Hesabu 16). Mungu alikuwa ameweke wazi kwamba ni makuhani pekee walipaswa kufanya hivyo.

Mwana wa Uzia, Yothamu alimfuata Mungu kwa moyo wake wote. Lakini mwana wa Yothamu, Ahazi hakumfuata Mungu. Hakuwa kama Daudi hata kidogo. Aliwaongoza watu kuabudu miungu ya uongo na alitoa sadaka ya watoto kwa miungu hiyo. Ahazi hakugeuka kutoka dhambi yake. Hakutubu hata wakati majeshi yaliposhambulia ufalme wa kusini. Ahazi alijaribu kupata msaada kutoka kwa mfalme wa Ashuru badala ya kutoka kwa Mungu. Kisha Ahazi alifunga milango ya hekalu. Hii inamaanisha kwamba alikomesha kabisa desturi za jamii za kumwabudu Mungu wa kweli.

2 Mambo ya Nyakati 29:1-32:33

Mara tu alipoanza kutawala, Hezekia alifungua milango ya hekalu. Hii ilikuwa ishara ya kila kitu alichofanya kusaidia watu wa Mungu kumwabudu Mungu kwa uaminifu.

Hezekia aliwaongoza watu kumwabudu Mungu tena kulingana na agano la Mlima Sinai. Hivyo ndivyo Waisraeli walivyomwabudu Mungu wakati Daudi na Solomoni walipokuwa wfalme. Hezekia alifanya mabadiliko mengi katika Yuda ili hili liweze kutokea. Mabadiliko hayo yalijumuisha kuwafanya makuhani na Walawi wafanye kazi zao tena. Kila kundi la makuhani na Walawi lilikuwa limepewa majukumu yao wakati Daudi alipokuwa mfalme.

Mabadiliko yalijumuisha kufanya maeneo na vitu vyote vinavyotumika katika ibada kuwa safi na takatifu. Mabadiliko yalijumuisha mfalme na watu kutoa sehemu ya kumi ya kila kitu walichokuwa nacho. Walitoa kwa hiari ili kuwapa makuhani na

Walawi. Hii iliwaruhusu Walawi na makuhanini kutumia muda wao kuongoza ibada na kufundisha watu.

Kumwabudu Mungu kwa uaminifu kulijumuisha kusherehekeea sikukuu jinsi Mose alivyowafundisha Waisraeli. Watu walisherehekeea Siku ya Upatanisho. Hiyo ndiyo siku ambapo dhambi zililipiwa.

Hezekia alitaka makabila yote 12 ya Israeli kusherehekeea Sikukuu ya Pasaka pamoja tena. Hilo halikuwa limefanyika tangu Solomoni alipokuwa mfalme. Hezekia aliwaalika Waisraeli wote waliobaki katika nchi ya ufalme wa kaskazini. Watu hawa walikuwa wameachwa nyuma baada ya jeshi la Ashuru kuchukua udhibiti wa ufalme wa kaskazini. Hawakuwa wamelazimishwa kuishi uhamishoni huko Ashuru.

Baadhi ya watu kutoka makabila machache walikwenda Yerusalem kwa ajili ya sikukuu. Watu wengine wa nje waliokuwa wakiishi mionganii mwao pia walikwenda. Hata watu ambao hawakuwa wamejitatasa na kujisafisha wangeweza kuwa sehemu ya sikukuu hiyo. Hii ilikuwa kwa sababu walitaka kumwabudu Mungu kwa moyo wao wote. Sala ya Hezekia ilionyesha kwamba alielewa kitu kuhusu Mungu. Mungu anajali sana watu wanaojitoa kwake miyonii mwao. Mungu alisamehe dhambi za watu na kuwaponya.

Miaka mingi kabla Mungu alikuwa amemwahidi Solomoni kwamba angefanya hivi. Angewasamehe watu wake na kuponya nchi yao. Angefanya hivi ikiwa wangejiepusha na uovu. Angefanya hivyo ikiwa wangkuwa wanyenyekevu na kumuomba (2 Mambo ya Nyakati 7:14).

2 Mambo ya Nyakati 33:1-36:4

2 Mambo ya Nyakati inarekodi hadithi kuhusu Manase ambayo haikujumuishwa katika 2 Wafalme. Alijinyenyeyekeza mbele za Mungu na kumwomba Mungu amsaidie. Alifanya hivi baada ya Mungu kumpletea hukumu kwa ajili ya matendo yake maovu. Mungu alimruhusu jeshi la Waashuru kumfanya Manase kuwa mfungwa huko Babeli.

Manase aligeuka kutoka kwa njia zake mbaya baada ya Mungu kumwadhibu na kumrekebisha. Kwa sababu Manase alitubu, Mungu alimruhusu kurudi Yerusalem. Aliporudi tena kutawala kama mfalme, aliwaongoza watu kumwabudu Mungu pekee. Hakufanya tena maovu aliyokuwa amefanya hapo awali. Hata hivyo, mwanawe, Amoni, alifuata

mfano mbaya amba Manase alikuwa ameweka kwa miaka mingi. Hakufuata mfano wa Manase wa kutubu na kuwa mnyenyekevu.

Yosia alikuwa mfalme kama Daudi, Solomoni na Hezekia. Aliondoa kila kitu kilichotumika kuabudu miungu ya uongo. Alifanya hivi katika ufalme wa kusini. Pia alifanya hivyo katika nchi ambayo ufalme wa kaskazini ulikuwa. Ashuru ilidhibiti nchi hiyo. Lakini Waisraeli wowote waliobaki huko, waliruhusiwa kumwabudu Mungu wa kweli. Vivyo hivyo kwa wageni waliokuwa wakiishi huko.

Yosia alikarabati hekalu. Alihakikisha kwamba Kitabu cha Sheria kinasomwa kwa watu. Hiki kilikuwa nakala ya Sheria ya Mose. Alijifunza kuhusu laana za agano alipokuwa akisoma kuhusu agano la Mlima Sinai. Alitumaini kuzuia laana za agano zisije. Kwa hivyo alipokuwa mfalme, makabila yote 12 ya Israeli yalitii Mungu. Wale wa ufalme wa kusini na wale waliobaki katika ufalme wa kaskazini walimfuata Mungu kwa uaminifu.

Alipokuwa mkubwa, Yosia alifanya uamuzi wa kijinga kupigana na jeshi la Misri. Hii ilisababisha kifo chake. Pia ilisababisha Misri kuchukua udhibiti wa serikali ya ufalme wa kusini. Mfalme wa Misri alichagua mfalme wao mwininge.

2 Mambo ya Nyakati 36:5-23

Wafalme baada ya Yosia hawakufuata mfano wake wa kumtii Mungu na kumwabudu yeye pekee. Yehoyakimu na Yehoyakini hawakutubu au kujinyenyeyekeza. Hawakufanya hivyo hata walipochukuliwa Babeli kama wafungwa.

Zedekia alikataa kusikiliza ujumbe wa Mungu kutoka kwa nabii Yeremia. Mungu alikuwa na uvumilivu mwangi kwa watu wake. Alionyesha huruma na huruma tena na tena. Aliwasamehe kila wakati walipojinyenyeyekeza na kumwomba.

Lakini walikuwa wamejitlea kufuata mazoea maovu na kuabudu miungu ya uongo. Walikataa kuishi kama ufalme wa makuhanini na taifa takatifu. Walikataa kuwasikiliza manabii ambao Mungu aliwatuma kwao. Walikataa kufuata mfano wa Mungu wa kuwa watawala wa nchi yake. Hawakuruhusu nchi kupumzika wakati wa miaka ya sabato. Maagizo ya Mungu kuhusu nchi kupumzika yameandikwa katika Mambo ya Walawi 25:1-12.

Kwa hiyo Mungu hakuizua tena laana za agano zisije kwa ufalme wa kusini. Jeshi la Babeli libibomoa Yerusalem na kuchukua udhibiti wa ufalme wa kusini. Walilazimisha watu wengi

kutoka ufalme wa kusini kuishi uhamishoni huko Babeli. Wakati watu walipokuwa mbali, mashamba ya ufalme wa kusini hayakulimwa. Hivyo ndivyo Mungu alivyotoa pumziko ambalo ardhi ilihitaji.

Baada ya miaka mingi, Koreshi aliwaruhusu watu kurudi Yerusalem. Alitaka wajenge hekalu lingine kwa ajili ya Bwana. Hii ilifanya jambo fulani kuwa wazi kwa Wayahudi waliorejea Yerusalem. Mungu bado alitaka waabudu kulingana na sheria za agano la Mlima Sinai. Bado alitaka wawe watu wake. Bado alitaka kuwa Mungu wao.